

Magyar Könyvvizsgálói Kamara

Minőség-ellenőrzés oktatás 2024

Mádi-Szabó Zoltán

Minőségellenőrzési Bizottság elnöke

2024. november 21.

Könyvvizsgálat tervezése – a tervezés célja

A könyvvizsgálat célja, hogy a könyvvizsgálói jelentés kiadásához elegendő és megfelelő bizonyítékot szerezzünk, azaz ***minden jelentős könyvvizsgálói állítást*** lefedjünk – a pénzügyi kimutatások megbízható és valós képet adnak.

A könyvvizsgálónak kockázatfelmérési eljárásokat kell kialakítania és végrehajtania, hogy olyan könyvvizsgálati bizonyítékot szerezzon, amely megfelelő alapot nyújt: (a) az akár csalásból, akár hibából eredő lényeges hibás állításnak a pénzügyi kimutatások és az állítások szintjén fennálló kockázatainak azonosításához és felméréséhez, valamint (b) a további könyvvizsgálati eljárások kialakításához a 330. témaszámú nemzetközi könyvvizsgálati standarddal összhangban.

Könyvvizsgálat tervezése – kockázat felmérés

Nem általánosságban kerül megfogalmazásra a lényeges hibás állítás kockázata, hanem a pénzügyi kimutatások állításai szintjén. A pénzügyi kimutatások szintjén fennálló kockázatoknak azokat kockázatokat tekintjük, amelyek a pénzügyi kimutatások egészére átfogóan vonatkoznak és potenciálisan sok állítást érintenek pl. a vállalkozás folytatásának elve érvényesülésével kapcsolatos kockázat, vagy a kontrollok vezetés általi felülírásának kockázata). Ezeket a kockázatokat továbbra is a beszámoló egészére vizsgáljuk, azonban a Standard a beszámoló állítások - korábbi tananyagokban megjelenő fogalom szerint SZÜK (Számleegyenlegek – mérleg tételek, Üzletcsoportok – eredménykimutatás tételek, Közzétételek – kiegészítő melléklet tételek) - szintjére allokálható lényeges hibás állítás kockázatát strukturáltan állításokhoz köti és két komponensre bontja, az eredendő kockázatra és az ellenőrzési kockázatra.

Könyvvizsgálat tervezése – eredendő kockázat

Az eredendő kockázat egy üzletcsoportra, számlaegyenlegre vagy közzétételre vonatkozó állítás hibás állításra való fogékonysága, amely hibás állítás lényeges lehet akár önmagában, akár egyéb hibás állításokkal együttesen, bármely kapcsolódó kontroll mérlegelése előtt. Egy állítás hibás állításra való fogékonyságánál figyelembe kell venni mennyiségi és minőségi szempontokat, ezen belül az állítás számszaki méretét, illetve annak komplexitását, szokatlanságát, számviteli becsléssel, esetleg csalással történő érintettségét (ezek azonosítását szolgálják az elemző eljárások). A magas eredendő kockázatú állításokat nevezzük lényeges állításoknak, ezek tartalmazhatnak lényeges hibás állításokat.

Könyvvizsgálat tervezése – ellenőrzési kockázat

Az ellenőrzési kockázat az a kockázat, hogy a gazdálkodó egység belső kontroll rendszere nem fog időben megelőzni vagy feltárni és helyesbíteni egy olyan hibás állítást, amely egy ügyletcsoportha, számlaegyenlegre vagy közzétételre vonatkozó állításban felmerülhetett, és amely lényeges lehetett akár önmagában, akár egyéb hibás állításokkal együttesen. A jelentős állításokhoz kapcsolódó kontroll környezetet akkor is szükséges felmérni, amennyiben a könyvvizsgáló nem kontroll alapú vizsgálati eljárást tervez, mert a jelentős hiányosságok az ellenőrzési rendszerben alapvetően emelik a kockázatot, melyre a könyvvizsgálónak eljárásokat kell terveznie. Kontroll alapú vizsgálati eljárás esetén a kontroll elméleti (pl. szabályzaton alapuló) kiépítettségén túl vizsgálni szükséges annak működési hatékonyságát is. Nem elég a szabályzat felülvizsgálata, de meg kell figyelni, hogy az ellenőrzés a szabályzatnak megfelelően történik-e.

Kontroll vizsgálat folyamata

Könyvvizsgálati szempontból releváns folyamat, ami lényeges könyvvizsgálati célokhoz kapcsolódik pl.: értékesítés folyamata – bevétel létezése, teljessége, pontossága; beszerzés folyamata – beszerzés létezése, teljessége, pontossága.

Könyvvizsgálati szempontból releváns kontroll, ami biztosítja a releváns folyamat hatékony működését vagy a hibából, vagy csalásból eredő lényeges hibás állítások megelőzésével, vagy azok felderítésével és kijavításával.

A kontroll vizsgálat célja pozitív bizonyosságot szerezni a kontroll működési hatékonyságára, amennyiben releváns kontroll hatékonyan működik, akkor csökkenti az adott állításokra vonatkozó lényeges hibás állítás kockázatát, amely indokolja az alapvető eljárások mélységének csökkentését.

Releváns egy kontroll, amennyiben könyvvizsgálati kockázatot csökkent.

Releváns kontrollt érdemes vizsgálni és akkor ha a kontroll vizsgálat eredménye hasznosítható.

A gazdálkodó belső folyamatainak és folyamatba épített kontrolljainak megismerése

Ha releváns a kontroll

Bevezetés és kiépítés ellenőrzése

Működési hatékonyság ellenőrzése

Könyvvizsgálat tervezése–elegendő megfelelő bizonyíték

Az elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyíték megszerzéséhez szükséges specifikus könyvvizsgálati eljárások jellegének, ütemezésének és terjedelmének meghatározásához az állítások szintjén, annak figyelembevételével, hogy mekkora az eredendő kockázat és az ellenőrzési kockázat. Fontos megjegyezni, hogy a kockázatfelmérés dinamikus folyamat, egészen a könyvvizsgálói jelentés kibocsátásig tart, a könyvvizsgálati munka során tapasztaltak befolyásolják, vagyis amennyiben, valamely tervezett eljárásunk nem vezet eredményre (pl. vevők nem küldik vissza az egyenlegközlő levelet), más eljárást kell terveznünk (pl. fordulónap után pénzbefolyás vizsgálatát), vagy ha hibát találunk, alapvetően át kell gondolni, hogy a hiba emeli-e valamely állítás kockázatát és ennek megfelelően módosítani szükséges-e az eljárások jellegét, ütemezését és terjedelmét.

Könyvvizsgálati kockázat

$$KK = ER \times EK \times FK$$

$$\text{Bizonyosság} = 1 - KK$$

KK könyvvizsgálati kockázat

ER eredendő kockázat

EK ellenőrzési kockázat

FK feltárási kockázat (mintavételezési, nem mintavételezési kockázat)

Tervezés-kockázat becslés – informatika

Felmérte-e a pénzügyi kimutatások egészére, valamint a jelentős ügyletsoportokra, számlaegyenlegekre és közzétételre a lényeges hibás állás eredendő kockázatát, valamint a **releváns üzleti és informatikai kontrollok kiépítettségét hatékonyságát**, mint ellenőrzési kockázatot. Ennek megfelelően került meghatározásra a könyvvizsgálati eljárások jellege, ütemezése és terjedelme.

Általános informatikai (IT-) kontrollok – A gazdálkodó egységnek az IT-környezet folyamatos megfelelő működését támogató IT-folyamatai feletti kontrollok, beleértve az információfeldolgozási kontrollok folyamatos hatékony működését és az információk integritását (vagyis az információk teljességét, pontosságát és érvényességét) a gazdálkodó egység információs rendszerében. **A kockázatot kell felmérni és ha van kockázat, akkor arra választ kell adni: Pl. rendszer hozzáférés (jogosultságok, jelszavak, vírusvédelem, fizikai védelem), program módosítások (ha volt: adatmigráció) vizsgálata.**

Információfeldolgozási kontrollok – Információknak a gazdálkodó egység információs rendszerében lévő IT-alkalmazásokban vagy manuális információs folyamatokban való feldolgozására vonatkozó kontrollok, amelyek közvetlenül az információk integritásával (vagyis az ügyletek és egyéb információk teljességével, pontosságával és érvényességével) kapcsolatos kockázatokat kezelnek. **Pl. automatikus futások, interfészek vizsgálata ha releváns.**

Nem kötelező IT szakértőt bevonni, a munkát vizsgáljuk.

Tervezés-kockázat becslés – azonosított kockázatok

Az azonosított kockázatoknak megfelelően határozták-e meg a könyvvizsgálati tervben, munkaprogramban az ügyfélre vonatkozó könyvvizsgálati eljárások jellegét, ütemezését és terjedelmét? **Vizsgálták-e a kulcsfontosságú és jelentős könyvvizsgálói figyelmet igénylő kérdések felmerülését az ügyfélnél?**

Külső – társaság által nem befolyásolható kockázatok (hogyan tud alkalmazkodni)

Pl: jogi, piaci környezet változása, kamatláb, infláció (hatása konkrét eszközök vagy kötelezettségek értékelésére, vállalkozás folytatásának elve érvényesülésére).

Belső – társaság által befolyásolható kockázatok

Pl: technológia pl. IT, finanszírozás, vevő-szállító függőség, vállalati struktúra, vállalati kultúra (hatása kontrollokra, csalás kockázatára)

Tervezés-kockázat becslés – beszámoló szintű

Kockázat forrása	Következmény	Eredendő kockázat felmérése			
Üzleti kockázat					
		Felmerülés valószínűsége A/K/M	Hatás A/K/M	Kockázat becslési szintje Standard, fokozott, jelentős	Jelentős kockázat IGEN/ NEM
Tevékenység folytatásának elve	A társaság működése stabil, a 3 éves üzleti tervében a feltételezések megalapozottak, a tevékenység folytatása elve nem sérül.				
pénzügyi kockázat: nincs ellenőrizve az ügyfelek fizetőképessége, nincs cash flow tervezés	Előfordulhat folyószámla hitelkeret túllépés, likviditási gondok keletkezhetnek.	A	A	Standard	NEM
IT környezet és az IT rendszer gyengesége	A pénzügy- számvitel területén, a kapott információ szerint, a munkatársak ismerik egymás jelszavait, ezért nem lehet kizárni a jogosulatlan hozzáférést az adatokhoz. Emiatt lehetséges nem engedélyezett vagy nem létező ügyletek rögzítése.	A	K	Standard	NEM

Kockázat forrása	Következmény	Eredendő kockázat felmérése			
Csalási kockázat					
		Felmerülés valószínűsége A/K/M	Hatás A/K/M	Kockázat becslési szintje Standard, fokozott, jelentős	Jelentős kockázat IGEN/ NEM
Kontrollok vezetés általi felülírása (1)	Jogosulatlan naplótételek kerülhetnek rögzítésre vagy előfordulhat a pénzügyi kimutatások manipulálása.	A	M	Jelentős	IGEN
Bevételek megjelenítése (2)	Bevételek előrehozása, fiktív bevételek rögzítése	A	M	Jelentős	IGEN
Jogosulatlan hozzáférés az adatokhoz a pénzügy-számviteli területen	Előfordulhat nem engedélyezett adatbevitel, vagy a könyvelési adatok manipulálása.	A	K	Standard	NEM

Allítások felhasználása a könyvvizsgálati bizonyíték megszerzésében

Ügyletcsoportokkal kapcsolatos állítások:

- Előfordulás (a rögzített ügyletek előfordultak és a gazdálkodóhoz kapcsolódnak)
- Teljesség (minden rögzítendő ügylet)
- Pontosság (az adatoknak megfelelően)
- Időszakok közötti elhatárolás (cut off)
- Besorolás (megfelelő számlákon)

Allítások felhasználása a könyvvizsgálati bizonyíték megszerzésében

Az időszak végi számlaegyenlegekkel kapcsolatos állítások

- Létezés (eszközök, kötelezettségek léteznek-e)
- Jogok és kötelezettségek (a gazdálkodóé-e)
- Teljesség (mindent rögzítettek)
- Értékelés és felosztás (helyes értéken van bemutatva)

Allítások felhasználása a könyvvizsgálati bizonyíték megszerzésében

A bemutatással és közzététellel kapcsolatos állítások

- Előfordulás, valamint jogok és kötelezettségek
- Teljesség (minden közzététel)
- Besorolás és érthetőség
- Pontosság és értékelés

Tervezés-kockázat becslés – NEM válasz

Az ügyfél üzleti tevékenysége és az ágazati szabályozási körülményei nincs felmérve, vagy nincs összekötve a kockázatbecsléssel. (Külső környezet tartalmi vizsgálata)

Az ügyfél informatikai környezete nincs felmérve, vagy nincs összekötve a kockázatbecsléssel. (Belső környezet tartalmi vizsgálata)

Nem terveztek alapvető vizsgálati eljárásokat kritikus és jelentős számlaegyenlegekhez, forgalomhoz, bemutatáshoz (SZÜK) pl. azért, mert a könyvvizsgálati szoftverben nincs benne.

A lényegességi szint meghatározását matematikai feladatnak tekintik.

A csalás miatt előforduló lényeges hibás állítás kockázatot nem azonosítottak, következtetést elmulasztottak indokolni, miszerint a bevétel, és a vezetők kontrol felülírásának kockázata nem csalási kockázat. (ösztönzés, lehetőség, csalás igazolhatóságának vizsgálata). Nincs eljárás a vezetés kontrollok felülírásának kockázatára pl. manuális könyvelési tételek vizsgálata (teljeskörűség biztosítása, abból mintavétel, indokoltság vizsgálata).

Nincs elemzés, **vagy más eljárás** a kiugró, szokatlan értékek magas kockázatok azonosítására.

Bizonyíték gyűjtés

A nyitó adatok ellenőrzésének tényét elmulasztották dokumentálni első könyvvizsgálat esetén **saját kockázatbecslés alapján.**

Az ellenőrzés során bemutatott dokumentáció nem tartalmazza a fordulónap utáni események vizsgálatát, valamint a vállalkozás folytatása elvének teljesülésének vizsgálatát. **Tartalmi vizsgálat, vezetés interjú kötelező.**

Azonosított csalás esetén nem történt bizonyíték gyűjtés a csalás beszámolóra gyakorolt hatásának azonosítására.

Elemzés során azonosított jelentős kockázatra nem történt bizonyíték gyűjtés.

A dokumentáció nem tartalmaz eljárások leírását és következtetéseket. A tesztek nincsenek alapbizonylat hivatkozásokkal alátámasztva, interjú nem elégséges **Tartalmi vizsgálat, számlák azonosítóira való hivatkozás kötelező.**

A leltár ellenőrzés során nem derül ki, hogy mit ellenőriztek. **Tartalmi vizsgálat.**

Nem lehet bizonyítani, hogy a könyvvizsgáló megállapításai a teljes sokaságra vonatkoznak (nehezen vizsgálható területeket pl. export árbevétel nem vizsgálták, rendszer alapú megközelítés kontroll vizsgálat nélkül, nincs **statisztikai mintavételezés vagy nincs lefedettség a végrehajtási lényegességig).**

Bizonyíték gyűjtés - Mintaválasztás

Tételek tesztelésre történő kiválasztása a könyvvizsgálati bizonyítékok megszerzése érdekében (ISA 500)

Az összes tétel kiválasztás (100 %-os vizsgálat)

- A sokaság kevés, de nagy értékű tételekből áll;
- Jelentős kockázat;
- Automatikusan végzett számítás

Konkrét tételek kiválasztása – nem lehet következtetést levonni a sokaságra

- Nagy értékű, vagy kulcsfontosságú tételek;
- Egy bizonyos összeg feletti összes tétel;
- Információszerzést szolgáló tételek.

Könyvvizsgálati mintavételezés

- Teljes sokaságra vonatkozó következtetés;
- Homogén sokaság;
- Nagy elemszám;
- Egyedenként alacsony értékek.

Tervezés-kockázat becslés – állítás szintű

Mérleg/ eredménykimutatás/ Üzleti folyamat	Ügyletsorozat, számlaegyenleg, közzététel Főkönyvi kivonat megfelelő sorának hozzárendelése	Állítások	Releváns állítás	Kockázat leírása	Csalási kockázat, ami lényeges, hibás állításhoz vezet?	Valószínűség A/K/M	Nagyságrend A/K/M	Jelentős kockázat? Igen/nem	Eredendő kockázat Standard Fokozott Jelentős
Értékesítés nettó árbevétele	Alaptevékenység bevétele	Létezés/előfordulá s/ jogok és kötelmek	Igen	Olyan ügylet rögzítése, amely nem valósult meg.	Igen	A	M	Igen	Jelentős
		Teljesség	Igen	A kiszállított áru lehet, hogy nem került kiszámlázásra, és így bevétel nem került rögzítésre.	Nem	A	A	Nem	Standard
		Pontosság/értéke lés	Igen	A tranzakció nem a megfelelő összegben került rögzítésre.	Nem	A	A	Nem	Standard
		Elhatárolás (cut- off)	Igen	A bevétel nem a teljesítés időpontjának megfelelő időpontban került rögzítésre, hibából, vagy szándékosan .	Igen	A	M	Igen	Jelentős
		Besorolás/bemut	Nem						

Tervezés-kockázat becslés alapú eljárások

Árbevétel teszt (minta a teljesség igénye nélkül)

Cél: Megbizonyosodni arról, hogy az árbevétel teljességéről, létezéséről és pontosságáról.

Módszer:

- Főkönyv-analitika (számlaösszesítő) egyeztetés
- Vevők forgalmi egyenlegközlése
- Árbevétel ügylettípusok csoportosítása kockázati szempontból (havi rendszeres szolgáltatás, egyedi értékesítések, stb.)
- Havi rendszerességgel kiszámlázott árbevétel újrakalkulálása szerződés alapján (ha van ilyen)
- Mintavételezéssel kiválasztott egyedi bevételek egyeztetése számlához, szállítólevélhez, teljesítésigazoláshoz, valamint a könyvelés ellenőrzése (árfolyamvizsgálat)
- Következő évi árbevétel elszámolások, cut-off és jóváíró számlák ellenőrzése.
- Szokatlan, vegyes könyvelések vizsgálata – JET vizsgálatnál

Tervezés-kockázat becslés alapú eljárások

Eredmény:

- Főkönyv-analitika (számlaösszesítő) levezetéssel egyezik
- Szokatlan tételek nincsenek, a vegyes tételek manuális tételek, azok jóváhagyással és bizonylattal alátámasztottak és szükségesek
- A kiválasztott árbevétel tranzakciók (tétel azonosítókkal) számlával, szerződéssel, teljesítésigazolással (vevő általi elismeréssel) alátámasztottak.
- A kiválasztott árbevétel tranzakciók (tétel azonosítókkal) elszámolt értékei számlával, (egységár) szerződéssel (árlistával) alátámasztott, az alkalmazott árfolyam megfelelő.

Következtetés:

A vizsgált árbevétel típus esetében a teljesség, létezés és pontosság alátámasztott.

Talált hibák értékelése

- Szükséges megérteni a hibákat, azok okát, valamint hatásukat az éves beszámolóra és ennek megfelelő könyvvizsgálati választ kell adni, ami újabb eljárások tervezését és végrehajtását jelenti.
- A talált hibák növelik a könyvvizsgálati kockázatot, ezért alapvetően az eljárások bővítését jelentik.
- Szükséges mérlegelni, hogy nem tisztázott eltérések, vagy talált hibák esetén azok összegét szükség van-e kivetíteni a vizsgált sokaságra. Amennyiben sor került a vizsgált egyenlegben rejlő becsült hiba kivetítéssel történő meghatározására, és a becsült hiba lényeges, mérlegelték-e ennek hatását a könyvvizsgálói véleményre.
- Amennyiben az azonosított kockázatokat nem lehet könyvvizsgálói eszközökkel alacsony szintre csökkenteni, vagy az azonosított hibák összege egyedileg, vagy összevontan jelentős, akkor az megfelelően megjelenik-e a könyvvizsgálói jelentésben.
- Amennyiben az azonosított hibák szándékos hibát (ez a csalás) tartalmaznak, akkor az megfelelően megjelenik-e a könyvvizsgálói jelentésben.

Jelentős kockázatok azonosítása, adott válaszok

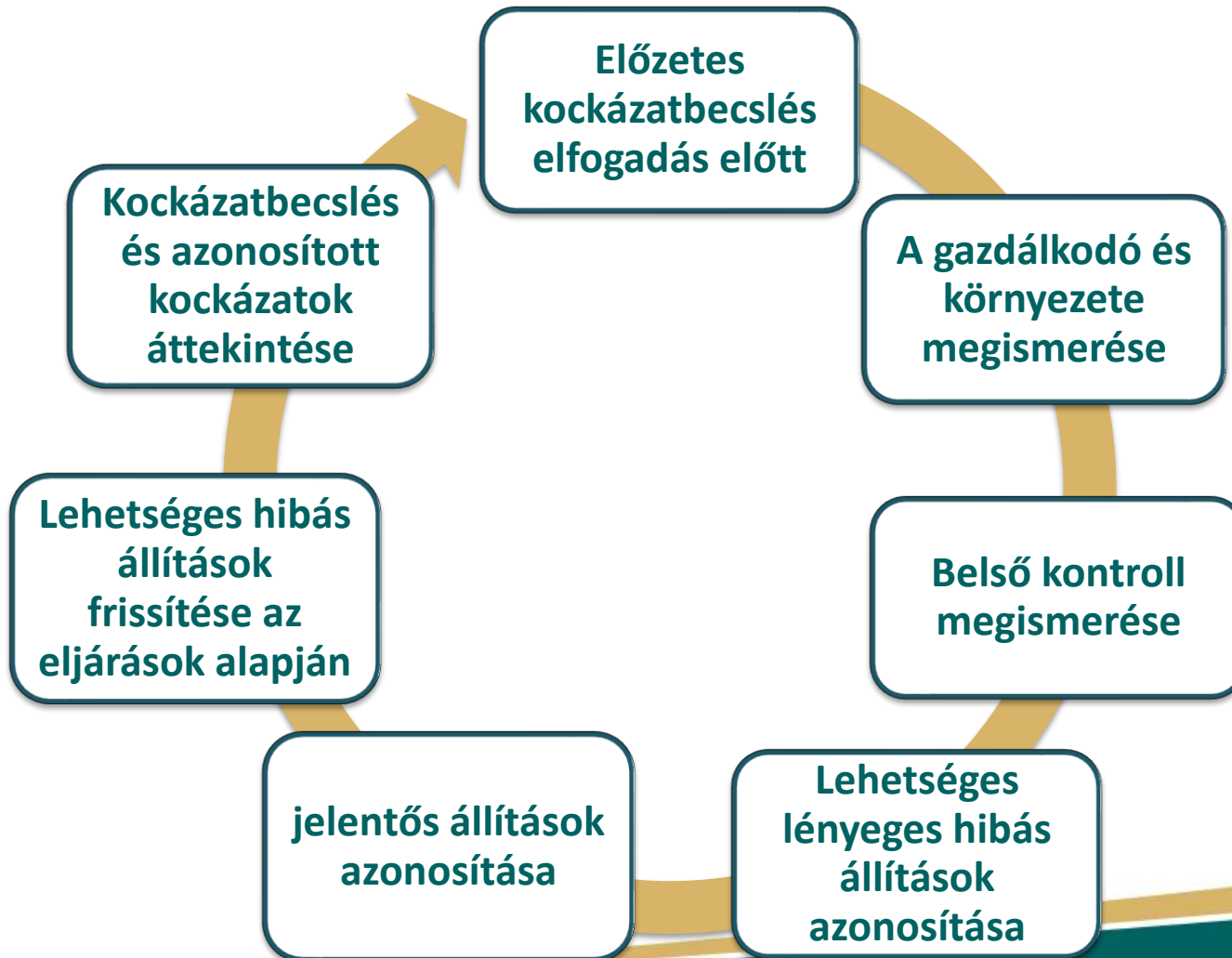
A kockázatbecslés befolyásolja a szükséges könyvvizsgálati eljárásokat és azok mélységét is.

Tesztek meggyőzőségét növelhetjük:

- Az elemszám növelésével.
- Tesztelt adatok bontásával kockázat alapon.
- Eltérések értékeléséhez használt lényegesség csökkentésével.
- Többféle teszt elvégzésével.
- Tesztek kiszámíthatatlanságának fokozásával.
- Szakértő bevonásával.

Amennyiben a könyvvizsgáló a vizsgált társaság által előállított információt használ fel eljárásaihoz, a felhasznált információ teljességét és pontosságát tesztelnie kell.

Könyvvizsgálat tervezése – kockázatelemzés folyamata

Hogyan kaphatok segítséget a minőségellenőrzéshez?

- A tavalyi kötelező oktatás:
[https://mkvk.hu/szolgáltatások/továbbképzés/elearning](https://mkvk.hu/szolgáltatások/tovabbképzés/elearning)
- Módszertani kézikönyv és kérdőívek:
<https://mkvk.hu/szervezet/bizottságok/minosegellenorzes/minellkezikonyv>
- <https://mkvk.hu/hu/szabalyozas/penzmosas/penzmosassal-kapcsolatos-szabalyzatok/penzmosas-elleni-tevekenyseg-kamarai-ellenorzese>
- Előadások:
<https://mkvk.hu/szervezet/bizottságok/minosegellenorzes/eloadasok>
- MER - Könyvvizsgáló Cégek belső Minőségbiztosítási Szabályzata ajánlás:
<https://mkvk.hu/tudastar/mintaszabalyzatok>
- Pénzmosás szabályozás és minta szabályzat:
<https://mkvk.hu/szabalyozas/penzmosas/penzmosassal-kapcsolatos-szabalyzatok>
- Pénzmosás azonosítás és szűrő rendszer:
https://mkvk.hu/szabalyozas/FATF_ellenorzes_20181011

Kötelezően feltöltendő dokumentumok

Általános kérdőívre vonatkozóan:

Dokumentum	Kérdőív kérdés száma
megbízás elfogadás/meghosszabbítása	1.3-hoz kötelezően feltölteni
tervezési dokumentum (kockázatbecslés)	2.8-hoz kötelezően feltölteni
lényegesség számítás dokumentációja	2.4-hez kötelezően feltölteni
teljességi nyilatkozat	3.14-hez kötelezően feltölteni
kiválasztott területek végrehajtását összefoglaló munkalap	3.I/4 és 3.II/4 pontokhoz kötelezően feltölteni

Kötelezően feltöltendő dokumentumok

Magyar Könyvvizsgálói Kamara

INFORMÁCIÓ

SZERVEZET

SZOLGÁLTATÁSOK

SZABÁLYOZÁS

TUDÁSTÁR

KAMARAI HÍREK

KAPCSOLAT

- Alapadatok
- Kamarai adatok
- Kötelező oktatás
- Pénzügyek
- Dokumentumok
- Személyes bemutatkozó oldal
- Éves adatszolgáltatás oldal
- CensoRika Könyvvizsgáló Korlátolt Felelősségű Társaság
- Minőség ellenőrzési tárhely**

» MINŐSÉG ELLENŐRZÉSI TÁRHELY

MINŐSÉG ELLENŐRZÉSI TÁRHELY

XXXXXXXXXX Kft. (2021)

XX

+ Új Könyvtár + Feltöltés + Letöltés + Átnevezés + Törlés

- xxx Kft Árbevétel és vevők összefoglalás.pdf
- xxx Kft Készletek összefoglalás.pdf
- xxx Kft N1-MH_meghosszabbítás.pdf
- xxx Kft Teljessegi nyilatkozat_2022.03.29.pdf
- xxx Kft T-K_Kockázatbecslés.pdf
- xxx Kft T-L_Lényegesség.pdf

→ 1. A megbízás elfogadása

2. Kockázatbecslés és tervezés

3. A könyvvizsgálati bizonyítékok összegyűjtése

I. terület

II. terület

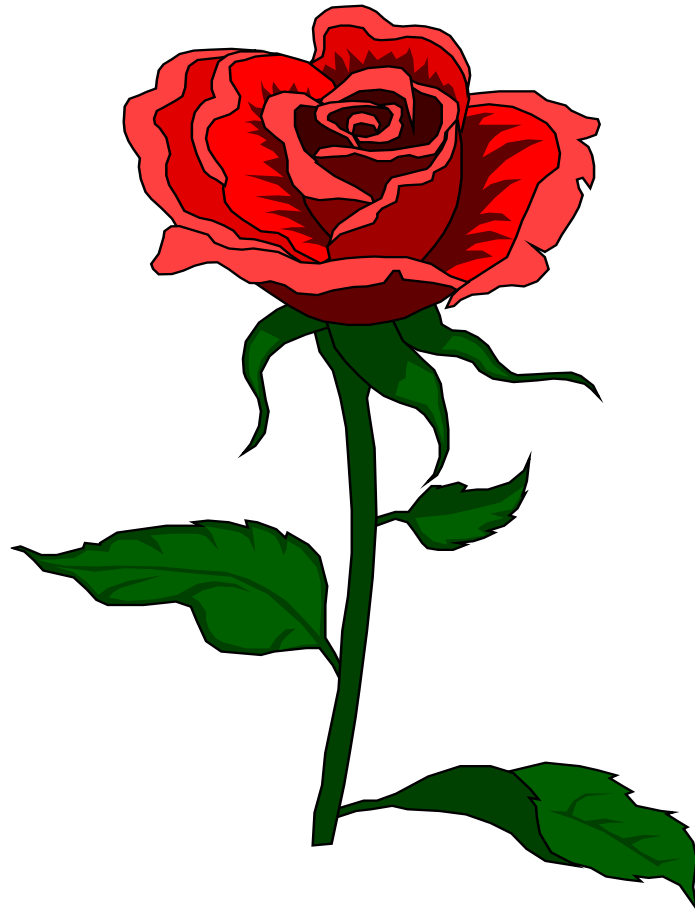
1. Dokumentálta-e a könyvvizsgáló az ügyfél-elfogadás, valamint a konkrét megbízás-elfogadás során értékelendő szempontok mérlegelését és az elfogadásra vonatkozóan levont következtetéseit?
Értelmezés: Tartalmazza-e a megbízási dokumentáció az ügyfél elfogadás/megtartás és a megbízás elfogadás/megtartás dokumentumait, és azok rendelkezésre álltak-e már a szerződés-kötés időpontjában?

Kiválasztott fájl hozzáadása

Megnevezés

Megjegyzés

Nincs rendelkezésre álló adat

Köszönöm szépen a figyelmet!